

csuszamlós. Ezer ember közül 999 elcsúszik az érzékiségnek zúgópadján s beleesik az állatiasságba; engedjétek meg nekünk más kifejezést. Mi kivesszük az egészséges érzékiségből mindazt, ami egészség és erő van benne, s azt mondjuk, nekünk emberi előkelőségre emelt érzékiség kell; nekünk az eszmék uralma alá hajtott s az erény hatalma alatt álló érzékiség kell; szóval, mi már emberek vagyunk; mi az érzékiség zúgó padján az állatiba visszacsúszni nem akarunk. [...]

S e feltüzelt, ittas, kábult érzékiség, melynek egyre csak azt suttogják fülébe, hogy élj, égj, szabad vagy... condottierinek,² konkvisztádornak csap föl s el akarja foglalni az embernek bitorolt világát. Zsarnoknak kiáltja ki az erényt s a szellemet; görög érzékiséget állít szembe keresztény fegyelemmel s az ösztönöknek hízelegve ígéri, hogy övék a világ.

(Jövendő, 1904)

Életképek Bécs „vármegyéből”

MIKSZÁTH KÁLMÁN

III. A Speerl

Takarjátok el szemeteket, szemérmes szűzek, és ne nézzetek ezekre a sorokra.

A nőkről írok, de nem a nőknek.

Csak nekünk, pogány férfiembereknek való látvány az, amit a Speerl 1 fr 20 kr-ért megnyíló kapui fednek.

Egész életemben szégyenlős ember voltam, s most is elpirulok azon gondolatra, hogy Fr.³ Babette és Fr. Susette kánkán táncát kell megörökítenem, megbotránkozására minden hanyatló erkölcsnek, mert a hanyatló erkölcs a

² Értsd: rablóvezér. Eredetileg így nevezték a 14–15. században dúló itáliai háborúban résztvevő zsoldos csapatok vezéreit.

³ Azaz: Fräulein, kiasasszony.

szűzesség mantillájába szeret takaródní mások előtt. Ajánlom tehát, hogy ezt a históriát akkor olvassa mindenki, mikor egyedül van, és nem fog megbotránkozni rajta.

Különben is kap az ilyeneken a világ!

Lám, mióta Sramko fiskális egy meztelen nőt ábrázoló nagy olajfestményt függesztett ki az irodájába, azóta „még egyszer annyi” kliens jár a kíváncsiságtól vonzatra büroájába. Ugyanis a tavali évben egy darab, az idén pedig már két darab „ködmön”, mely ugyan a kliens tagját fedí, de azért mégis a Sramko bácsi hasát melegíti.

Nincs tehát egyéb hátra, mint hogy még a múzsáktól kérjek bocsánatot, hogy a frivolságot az ő paraplíjuk alatt tálalom fel a közönségnek. No, és a múzsák meg is bocsátanak, kivált mert bebizonyult, hogy ők sem sokat törődnek a szeméremmel, mióta meztelen lábukat az „Ipoly”-ban áztatják.

Innen van az „Ipoly”-ban az a sok piszok.

Aztán elvégre is, ha a bécsi közkiállításról írok, lehetetlen annak a kiállításon kívüli kiegészítő részét, a nő-kiállítást mellőzni.

Azt hiszi az ember, hogy a paradicsomban van, mikor a Speerlbe lép. Ezer meg ezer mosolygó alak, miknek ragyogó arcát tündéri színűre világítják meg a három terem gázcsillárai.

Míntha egy örömnünpély lenne a mennyben, pedig hát egy bál a pokolban... Az angyalarcú démonok ott ugrálnak körülöttem, ott rumoznak, boroznak közeledben, a tüzes szem reád kacsint, az élvet ígérő, pirosra festett ajk csókot hány feléd, bent a táncteremben megharsan egy-egy frivol zenedarab, a hölgyek felugrálnak helyeikről és rohannak a lelket-szemet szédítő táncba. hajrá! Éljen a kéjmámor és a kárhozat!... Táncoznéd odata-pad hozzád, úgy forogtok szédítón, sebesen... a nagy forgásban felvágódik a szoknya válladra, és a táncosnéd lábszárai sokat ígérően beszélnek azokról a titokzatos örömökről, melyeknek rabszolgájává szegődtél.

Még egy szorítás, aztán lankadtan eresztéd el akárhol, anélkül, hogy helyére vezetnéd. Neki nincs helye sehol.

– Gib mir ein Sechserl,⁴ du hipsche Kerl!

Kikutorászod az egy hatost, s azzal otthagysz a faképnél; ő még egy ideig tartóztatni akar, s lágy hangon suttozja:

– Noch zwei Sechserl, mein Herz!⁵

4 Az 1892-ben bevezetett korona váltópénze. Értéke 20 fillért (azaz Heller) tett ki. – „Adj egy hatost, szép fickó!”

5 „Még két hatost, szívem!”

Persze ezt már megtagadod, okul adva a „krach”-os időt. Aztán aprópénzed sincs. Táncoznéd gúnyos, megvető mosollyal fordul el tőled. Úgy néz ki, mint egy megsértett királyné.

– Tu balek, tu Mistvich!⁶

Hazai hang szólal meg hátad mögött:

– Szervusz, nógrádi palóc! Szabad kérnem egy polkára?

Meglepetve fordulsz meg. Szép szőke magyar leány áll előtted, kit a könnyelműség vagy talán a nyomor idekergetett otthonról, a birodalmi fővárosba.

– Nem táncolok, lelkem. El vagyok fáradva.

– Gyere haza hozzám, kis gerlice. Majd megpihensz az ölemben. Szinte dobog szívem az örömtől, hogy egy magyart látok. Isten hozott Bécsbe!

– És az embernek olyan nagyon jólesik, hogy a honszeretet virága még ebben a romlott talajban sem bírt kiveszni, ahol elhervadt, porrá száradott minden nemes érzés, ahol nem öntözte, nem ápolta senki.

– Nos, jössz-e? – türelmetlenkedik a szőke. – Drága az idő, barátom. Az ember nem él meg a konverzációból.

– Nem megyek.

– No, hát akkor vigyen az ördög – dörmög bosszúsan a szőke, s ugrándozva és trágár dalt dúdolva fut végig a termen, melynek egyik szögletében valami vén német karjába szegődik, s ugyanazzal a mosollyal társalog vele, mind édes honfitársával.

A vénember meg van elégedve zsákmányával. Ez jó fogás volt neki, ki már csak a csontokhoz bír hozzáférni. Kiveszi tubákpikszisét, egyet szippant belőle, aztán megkínálja a dulcineáját is és karonfogva elhagyják a termet.

Egypár ismerős tapsol „Fatter” kivonulásához, de csakhamar elcsendesül minden, új párok jönnek a kimenők helyére, és harsog a zene, a kacaj a termekben, mintha az egész világ egy megőrült kéjenc lenne, aki nevenapját ünnepli.

Egyszerre elszelídül a lárma: valahonnan a föld alul mintha magyar cigány magyaros nótája lopná be magát a maga elaltató édes bűbájával a fülekbe. Mi lehet az? [...]

A negyedik teremben, melybe öt-hat garádicson kell lemenni, kíváncsian lépsz be, és elcsodálkozol, hogy haza vagy varázsolva.

Ott ülnek sorban a barna rajkók ismerős magyaros ábrázatukkal: a primás bajusza hegyesre kivenve, talán még azzal a maradék suviksszal, amit az anekdota cigánya a kefe csuszpajz előtt elfelejtett meginni. A falak befestve nemzeti színűre, a terem közepén Magyar- és Erdélyország címere, mely

⁶ „Te hülye, te piszok!”

– Nem úgy, fiatal barátom, nem úgy... Meg kell gondolni a dolgot és nem becsmérelni semmit. Hímmel Krucifix!⁷ Ez is csak olyan jó és fontos kivitelű cikkek, mint bármi más, mint a fa, búza, kőszén, gyapjú s a többi. Mi hálások vagyunk ezért is. Valóban, uram, igen... ez is azon nyerstermények közé tartozik, melyeket az önök országa nyújt, s melyek itt, a külföldön dolgoztatnak fel.

(1873. In *Mikszáth Kálmán Összes művei*. 51. köt. *Cikkek és karcolatok*. I. 1869–1874. 82–85.)

Alfréd regénye

VAJDA JÁNOS

[...] Ah
Még most is reszketek minden tagomban.
Még most is érzem a kék borzadályát,
Mely mint az egykori, az első éden
Kigyója járja át egész valómat.
Valóban, itt nem volt kigyóra szükség;
Ellenkezőleg... mintha láttam volna,
Sőt pláne tán hallottam is suhogni
Fejem fölött a fenyegetve, intve
Esdeklő cherubok lángpallosát... de épen
E rettenetes tilalom, ez az
Irtóztató nagy büntetés, a táj
Szentsége, csöndje, szűz ártatlansága;
A gondolat, hogy mekkora lehet
A kék, amelyet ekként tiltanak
S az örök kárhozat pokoltüzével
Fenyítnek istenek – nyilván mivel

7 A káromkodás, fohászzkodás magyar megfelelője: „Magasságos feszület”!